

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ
ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД-5510200-3.26.
2021 йил “04” 06

Соғлиқни сақлаш вазирлиги

121-сонли Бўғирзу
2021 йил “04” 06

УРОЛОГИЯ, БОЛАЛАР УРОЛОГИЯСИ
МОДУЛИ ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	500000	- Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот
Таълим соҳаси:	510000	- Соғлиқни сақлаш
Таълим йўналиши:	5510200	- Педиатрия иши

Тошкент – 2021

Тузувчилар:

Ш.А. Дадаев	ТошПТИ Хирургик касалликлари кафедраси муdiri, профессор, т.ф.д.
З.Р. Рашидов	ТошПТИ Хирургик касалликлари кафедраси доценти, т.ф.д.

Такризчилар:

Ф.А. Даутов	– ТошВМОИ Хирургия ва болалар хирургияси кафедраси профессори, т.ф.д.
Т.А. Аскарлов	– ТошПТИ умумий хирургия, топографик анатомия ва оператив хирургия асослари кафедраси муdiri, профессор, т.ф.д.

Модул дастури Тошкент Педиатрия тиббиёт институтида ишлаб
чиқилди.

Модул дастури Тошкент Педиатрия тиббиёт институти Кенгашида
кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2021 йил “ 27 ” январдаги “ 8 ”-сонли
баённома).

Модул дастури Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги
хузуридаги тиббиёт ва фармацевтика узлуксиз касбий таълими
муассасалараро Мувофиқлаштириш кенгашининг 2021 йил “ 13 ” апрел
“ 3 ” -сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2021 йил
“ 4 ” июн даги 121 -сонли буйругининг 1 иловаси билан модул
дастури рўйхати тасдиқланган.

1.Ўқув модулининг долзарблиги ва олий таълимдаги ўрни

“Урология, болалар урологияси” модули талабаларга урологик касалликларни тўғри ташхислаш, ўткир патологик ҳолатларни аниқлаш ва самарали даволашни буюриш учун билимларни, беморларга керакли текширишларни ва даволаш муолажаларини бажаришни амалга ошириш учун кўникмаларни, ҳамда сурункали кечадиган касалликлари бўлган беморларни диспансерлаш ва реабилитация тадбирларини ўтказишни амалга ошириш учун ёрдам кўрсатиш ҳақидаги илмий тизимлаштирилган билимларни сақлайдиган модулдир.

Модулни ўқитиш учун анатомия, топографик анатомия модуллари замин ҳисобланади. У бошқа модуллар билан биргаликда организм тўғрисида яхлит маълумотга эга бўлишни, шу билан бирга талабада клиник фикрлаш қобилиятини ривожланишини таъминлайди.

Модул дастури тиббий таълим соҳасининг Ўзбекистон Республикаси Давлат таълим стандарти, Педиатрия иши бакалавриат таълим йўналишининг Малака талабларига асосланган ҳолда тузилган. Мазкур модул дастури мавзулари тиббиёт олий таълим муассасалари бакалавриат босқичи клиник модулларининг дастур мавзулари билан узвий боғлиқ ҳолда яратилади.

2. Ўқув модулининг мақсади ва вазифалари

2.1. Модулнинг мақсади: бўлажак умумий амалиёт шифокорларини ургент урологик касалликлар ва энг кўп учрайдиган урологик касалликлар, урологик касалликларнинг урологик аъзоларда бўладиган асоратлари, буйрак, сийдик йўллари ва эркалар жинсий аъзолари шикастланишлари, шунингдек оммавий қирғин ўчоғларида сийдик-танасил аъзоларининг шикастланишларини даволаш ва профилактикасини ўргатиш. Олган билим ва кўникмаларини тиббиётда қўллай билишлари учун асосий билим бериш, сийдик-танасил аъзоларининг ҳолатини текшириш усулларини ва шу орқали организм ҳолатига баҳо бера олишни ўргатиш ва мустақил равишда биринчи тиббий ёрдам кўрсата оладиган умумий амалиёт шифокорини тайёрлаш.

2.2. Модулнинг вазифалари:

- Модулнинг вазифаси - урология тушунча бериш;
- талабаларининг назарий маълумотидан бошланғич амалий кўникмаларни бажариш даражасига қадамма-қадам ўргатиш;
- замонавий педагогик технологияларни дарс жараёнига тадбиқ этиб, талабани клиник фикрлаш ва билимини сақлаш даражасини ошириш;
- замонавий текшириш усуллари ҳақида тушунчага эга бўлиш;

- сийдик-танасил аъзоларини клиник анатомияси, текшириш усуллари ва сийдик-танасил аъзоларининг фаолиятларини аниқлашни ўргатиш,
- урологик касалликларни диагностикаси борасида тўлиқ тушунча бериш;
- урологик касалликларда сийдик-танасил аъзоларидаги симптомларни аниқлаш;
- туғма ва оттирилган урологик касалликларни ташхислаш;
- соғлом турмуш тарзини тарғибот қилишни;
- талабанинг клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга қаратилган стандартларга мос амалий кўникмаларни ассистент-талаба, талаба-фантом услубида автоматизм даражасига етказиш.

2.3. Модул бўйича талабаларнинг билим, кўникмаларига қўйиладиган талаблар:

Талаба:

- урологик касалликларни тарқалиши, умумий амалиёт шифокори, педиатрнинг фаолиятидаги аҳамияти ҳақида **тасаввурга эга бўлиши;**
- урологик касалликларни этиологияси, патогенези, эпидемиологияси, морфологияси, клиникаси, клиник ва лаборатор-инструментал ташхислаш мезонлари, оқибати, асоратларини;
- турли ёшга, жинсга ва ижтимоий-профессиял гуруҳларга мансуб шахсларда урологик касалликларнинг ўзига хос кечишини;
- умумий амалиёт шифокори томонидан бажариладиган ташхислаш ва даволаш чора-тадбирларини;
- соғломларга, ўзига хос хавф-хатарларга мойиллиги бўлган ҳамда ўзига хос эҳтиёжлари бўлган шахсларга ва турли масалаларда мурожаат қилган беморларга индивидуал профилактик ёрдамни кўрсатиш
- урологик касалликларни тўлиқ ва тўғри ташхислашни;
- урологик касалликларни самарали даволаш, реабилитация ва профилактика тадбирларини тўлиқ амалга оширишни;
- айрим ўткир патологик ҳолатларни аниқлаш ва даволашни;
- беморни тор мутахассисга ёки муассасаларга тўлиқ даволаниш учун ўз вақтида ва беҳатар юборишни амалга ошириш;
- соғлиғини узоқ муддатга йўқотган, махсус парвариш ва кузатувни талаб қиладиган беморларни реабилитация ва диспансеризация қилишни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- буйрак ва қовуқ пальпацияси;
- ташқи жинсий аъзоларни кўздан кечириш;
- дренажларни парвариш қилиш;
- қовуқни катетерлаш;
- буйрак санчиғи, ўткир сийдик тутилиши, гематурия, анурия, орхиаigia билан оғриган беморларни олиб бориш;
- лаборатор, ультратовуш текшируви, рентгенологик текширув натижаларини таҳлил қилиш **кўникмаларига эга бўлиши керак.**

3. Асосий қисм

3.1. Модулдаги маъруза машғулотлари мавзулари ва мазмуни, ташқил бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар.

1-мавзу: Сийдик йўллари инфекциялари. Пиелонефрит ва унинг асоратлари.

2-мавзу: Сийдик тош касаллиги.

3-мавзу: Простата беги хавфсиз гиперплазияси.

4-мавзу: Буйрак жарохатлари.

3.2. Модулдаги амалий машғулотларни ташқил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

3.2.1. Модулдаги амалий машғулотларнинг мавзулар рўйхати:

1-мавзу: Буйраклар ва сийдик йўллари функционал анатомияси ва физиологияси. Урологик касалликлар семиотикаси. Урологик касалликлар диагностикаси. Боларда сийдик ва жинсий аъзоларни тугма ривожланиш нуксонлари.

2-мавзу: Юқори сийдик йўллари инфекцияси. Ўткир пиелонефрит (асоратланмаган ва асоратланган). Пиелонефритнинг асоратлари (буйрак абсцесси ва карбункули, паранефрит).

3-мавзу: Юқори сийдик йўллари инфекцияси. Сурункали пиелонефрит. Гематурия. Пиурия, бактериурия. Пастки сийдик йўллари инфекцияси. Ўткир ва сурункали цистит. Простатит. Пастки сийдик йўллари симптомлари. Сийдикни ушлаб туришнинг бузилиши симптомлари (ирритатив).

4-мавзу: Пастки сийдик йўллари инфекцияси. Уретрит. Орхит. Эпидидимит. Варикоцеле. Пейрони касаллиги. Орхиалгия. Эркалар бепуштлиги. Эректил дисфункция.

5-мавзу: Сийдик тош касаллиги. Буйрак санчиғи. Буйраклар, сийдик йўллари ва эркалар жинсий аъзолари жарохатлари. Анурия ва олигурия.

6-мавзу: Простата беги хавфсиз гиперплазияси. Пастки сийдик йўллари симптомлари. Сийдикни чиқишининг бузилиши симптомлари (обструктив).

3.2.2. Модулдаги амалий машғулотларни ташқил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Талабаларнинг урологик касалликлар модули бўйича клиник шъув амалиёти таълим жараёнинг 50% ташқил килади ва касалхоналарнинг урология бўлимларида ўтказилади.

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилади.

Амалий машғулотларни ўтказишда қуйидаги дидактик тамойилларга амал қилинади:

- Амалий машғулотларни мақсадини аниқ белгилаб олиш;

- Ўқитувчининг инновацион педагогик фаолияти бўйича билимларни чуқурлаштириш имкониятларига талабаларда қизиқиш уйғотиш;
- Талабада натижани мустақил равишда қўлга киритиш имкониятини таъминлаш;
- Талабани назарий-методик жиҳатдан тайёрлаш ва ҳ.к.

3.4. Модулни ўқитиш давомида эгалланадиган амалий кўникмалар ва компетенциялар:

Модул давомида эгалланадиган амалий кўникмалар рўйхати:

1. Беморни курация қилиш.
2. Буйракларни пайпаслаш ва тукиллатиш симптоми.
3. Қовуқни пайпаслаш ва перкуссия қилиш.
4. Простата безини тўғри ичак орқали бармоқ билан текшириш.
5. Қовуқни эластик катетер ёрдамида катетерлаш
6. Дренажларни парвариш қилиш.
7. Умумий клиник таҳлиллار натижаларни изохлаш
8. Сийдик ажратиш тизими аъзоларининг рентгенологик текшириш натижаларини изохлаш.
9. УТТ натижаларини изохлаш.
10. Касаллик тарихини шакллантириш

Модул давомида эгалланадиган компетенциялар (номи, коди) рўйхати:

- УК 1¹. Абстракт фикр юритиш, ходисаларни таҳлил ва синтез қилиш қобилиятига эга бўлиш;
- УК 2. Дунёқарашни шакллантириш учун фалсафий билимларнинг асосларидан фойдаланиш қобилияти;
- УК 3. Ностандарт вазиятларда ҳаракат қилиш қобилияти, қабул қилинган қарорлар учун ижтимоий ва ахлоқий жавобгарликни олишга тайёрлик;
- УК 4. Ўз-ўзини ривожлантиришга, англашга, ўқишга, ижодий салоҳиятдан фойдаланишга тайёрлик;
- УКК 1². Касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини ахборот, библиографик манбалар, биотиббӣёт терминологияси, ахборот-коммуникация технологиялари ва ахборот хавфсизлигининг асосий талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилишга тайёрлик;
- УКК 2. Профессионал фаолиятдаги муаммоларни ҳал қилиш учун оғзаки ва ёзма равишда рус ва хорижий тилларда мулоқот қилишга тайёрлик;
- УКК 3. Тиббий ҳужжатларни юритишга тайёргалик;
- УКК 4. Антропометрик текширувлар ўткази билиш ва текширилувчиларнинг саломатлик ҳолатини баҳолаш билиш;

¹ УК- умумий компетенция

¹ УКК – умумий касбий компетенция

УКК 5. Тиббий текширувлар ўтказишда кўзда тутилган тиббий асбоблардан фойдаланишга тайёрлик.

Модул давомида клиник ўқув амалиётни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Талабаларнинг клиник ўқув амалиётлари кафедранинг клиник базаларида ўтказилади. Амалий машғулотда амалий кўникмаларга ўргатиш жараёни батафсил режалаштирилади ва 3 босқични ўз ичига олади:

1. Кириш қисми – машғулотнинг мақсади ва вазифалари аниқланади, ўрганилаётган кўникмадан фойдаланишнинг мотивацион асоси, унинг назарий жиҳатлари муҳокама қилинади. Агар техник воситаларни қўллаш талаб этилса (УТТ, рентген текширув апарати, ва ш.ў.), унда уларнинг таъсир механизми, қўллаш техникаси таништирилади.
2. Кўникмани намоёниш қилиб бериш ва кўп марта машқ қилиш – бунда кўникмани босқичларга тўғри тақсимлашга алоҳида эътибор қаратилади. Тескари алоқани олгунга қадар, яъни ўрганаётган шахс мустақил, бироқ педагог назорати остида бажара олганда, кўникмани бажаришнинг барча босқичларини умумлаштириш, ўзаро бир-бирида кўп марта машқ қилиш ва амалий кўникмага эга бўлиш.
3. Хулоса – талаба ушбу кўникманинг педагог назоратида аҳамиятини муҳокама қилиш ва уни турли вазиятларда қўллаш. Ўқитиш жараёнида юзага келган муаммоларни аниқлаш ва ҳал қилиш.

Талабаларга бажарилаётган амаллар алгоритми мавжуд бўлиши лозим (кафедранинг услубий қўлланмасида касбий йўриқномалар батафсил ёритилган, ўқув хонаси деворига схема кўринишида осиб қўйилган бўлиши лозим). Ўқитувчи назорат қилади ва керак бўлганда талабалар ишидаги хатоликларни тўғрилайди. Талаба, унинг хатоси нимада эканлигини, ўқитувчига ва бошқа талабаларга тушунтириб беради ва сўнгра муолажани такрорлайди. Интерфаоллик шунда намоён бўладики, бунда бошқа талабалар эксперт сифатида чиқишга ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашга тайёр бўлишлари лозим.

Машғулот сўнггида ўқитувчи ҳар бир талабанинг амалий кўникмани ўзлаштирганлик даражасини баҳолайди. Талаба амалий кўникмани ўзлаштира олмаган вазиятларда, машғулотдан ташқари вақтда мустақил ўзлаштириш тавсия этилади.

4. Мустақил таълим ва мустақил ишлар, ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

4.1.Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулар рўйхати:

1. Сийдик-танасил аъзолари эмбриогенези.
2. Компьютерли томография ва ЯМР.
3. Хомиладорлик давридаги пиелонефрит.
4. Уросепсис.
5. Буйраклар ва сийдик-танасил аъзолари сили.
6. Уретра ва мойкалар туғма нуқсонлари.
7. Буйраклар туғма нуқсонлари.
8. Реноваскуляр гипертензия.
9. Жинсий йўл билан юқувчи касалликлар.
10. Гидронефроз.
11. Нефроптоз.
12. Эркаларда олат ва уретра касалликлари.
13. Сийдикни тутиб тура олмаслик.
14. Қовуқнинг нейроген дисфункцияси.
15. Ёрғоқдаги ва чов соҳасидаги хосилалар.
16. Қовуқ, буйрак жоми ва сийдик найи ўсмалари.
17. Простата беги ўсмалари.
18. Буйрак ўсмалари.
19. Ўткир ва сурункали буйрак етишмовчилиги.
20. Сийдик йўллари обструкцияси.
21. Қовуқ-сийдик найи рефлюкси.
22. Экстракорпорал зарба тўлқинли литотрипсия.
23. Урологияда лазер хирургияси.
24. Урологияда лапароскопик операциялар.

4.2. Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг шакллари:

Урология, болалар урологияси модули бўйича тавсия этилаётган мустақил ишлар модуль тизимида талаба мустақил ишни ташкил этишда қуйидагилардан фойдаланади:

- Рефератлар тайёрлайди ва химоя қилади
- Презентациялар тайёрлайди.
- Органайзерлар тузади
- Докладлар тайёрлайди.
- Муаммога йўналтирилган вазиятли масалалар ечади.

4.3. Мустақил таълим ва мустақил ишларни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Урология, болалар урологияси модули бўйича мустақил иш аудитория ва аудиториядан ташқари ўтказилади.

Талаба мустақил ишни ташкил этишда қуйидаги шакллардан фойдаланилади:

- аудитория машғулотларидан ташқари тренажёр, виртуал физиологияда тақдим этилган амалий кўникмаларни педагог назоратида сон ва сифат жиҳатдан бажариш ва амалий кўникмаларни ўзлаштириш дафтарларида акс эттириш;
- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш;
- модулнинг бўлимлари ёки мавзулари устида махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича ишлаш ва маърузалар қилиш;
- вазиятли ва клиник муаммоларга йўналтирилган вазиятли масалалар ечиш;
- моделлар ясаш, кроссвордлар тузиш, органайзерлар тузиш ва ҳ.к.

Урология, болалар урологияси модули бўйича курс иши режада кўзда тутилмаган.

Модул бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари ва баҳолаш мезонлари

Урология, болалар урология модули бўйича назорат турлари ва баҳолаш мезонлари ҳақидаги маълумот модул бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Талабаларнинг модул бўйича ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- жорий назорат (ЖН);
- якуний назорат (ЯН).

Модулга ажратилган 2 кредитни талаба ЖН давомида йиғади.

ЖОРИЙ НАЗОРАТ (ЖН)

Жорий назоратда талабанинг модул мавзулари бўйича билим, амалий кўникма ва компетенцияларни эгаллаш даражасини аниқлаш ва баҳолаб бориш кўзда тутилади. Хирургия модули бўйича ЖН оғзаки, ўргатувчи-назорат тестлари, тарқатма материаллари билан ишлаш, вазиятли масалалар, уйга берилган вазифаларни текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин.

Баҳолашда талабанинг билим даражаси, амалий машғулот материалларини ўзлаштириши, назарий материал муҳокамасида ва таълимнинг интерактив усулларида иштирокининг фаоллик даражаси, шунингдек, амалий билим ва кўникмаларни ўзлаштириш даражаси,

компетенцияларни эгаллаш (яъни назарий, аналитик ва амалий ёндошувлар) ҳисобга олинади.

Ҳар бир машғулотда барча талабалар баҳоланиши шарт. Максимал балл 100, ўтиш бали 55 балл.

Жорий назоратда талабалар билими таълим моделига асосланган ҳолда назарий ва амалий босқичларда амалга оширилади.

Талаба ҳар бир бўлимдан белгиланган кредитларни тўплагандан кейингина якуний назоратга киритилади.

Модул бўйича таълим олувчи рейтинг қуйидагича аниқланади:

Балл	ECTS баҳо	ECTS нинг таърифи		Баҳо	Таърифи
86-100	A	"аъло" – аъло натижа, минимал ҳатоликлар билан	<p>модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>муаммоли саволларни аниқлаши, ўз қарашларини илмий-амалий тилда асослаб бера олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши ва уни қисқа вақт ичида илмий ва амалий масалаларни ечишда самарали қўллай олиши;</p> <p>ностандарт вазиятларда муаммоларни мустақил ва ижодий ҳал қила олиш қобилиятини кўрсата олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши;</p> <p>амалий масалаларни қисқа, асосланган ва рационал равишда ҳал этиши;</p> <p>модул дастурида тавсия этилган асосий ва қўшимча адабиётларни тўлиқ ва чуқур ўзлаштириши;</p> <p>модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаш, уларга танқидий баҳо бериш ва бошқа модуллар илмий ютуқларини қўллай олиши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил</p>	5	аъло

			қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда юқори маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
81-85	В	"жуда яхши" – ўртадан юқори натижа, айрим хатоликлар билан	<p>модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши;</p> <p>стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши;</p> <p>амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намоёниш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги;</p> <p>модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши;</p> <p>ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда жуда яхши маданият даражасига эга бўлиши лозим;</p>	4	яхши
71-80	С	"яхши" – ўртача натижа,	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур		

		сезиларли хатоликлар билан	<p>далиллар билан асослай олиши, аммо бир оз камчиликлар билан;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши;</p> <p>стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни эгаллаши, аммо бир оз камчиликлар билан;</p> <p>амалий машғулотларда норматив-ҳукукий ҳужжатларни яхши билишини намойиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллаш олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги;</p> <p>модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши;</p> <p>ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда яхши даражага эга бўлиши лозим;</p>		
60-70	D	"қониқарли" – суст натижа, қўпол камчиликлар билан	<p>давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида етарли билим ҳажмига эга бўлиши;</p> <p>терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим хатоларга йўл қўйиши;</p> <p>жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда</p>	3	Қониқарли

			<p>қийналганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши;</p> <p>амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил аммо ҳатоликлар билан тўлиқ бажара олиши;</p> <p>компетенцияларни мустақил, аммо ҳатоликлар билан эгаллаши;</p> <p>модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши;</p> <p>педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши;</p> <p>ўқиётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;</p>		
55-59	Е	"ўрта" – минимал натижага тенг	<p>давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида қониқарли билим ҳажмига эга бўлиши;</p> <p>терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим қўпол хатоларга йўл қўйиши;</p> <p>жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда ва хатоларга йўл қўйганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши;</p> <p>амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил эмас ва ҳатоликлар билан тўлиқ бажара олиши;</p> <p>компетенцияларни мустақил эмас ва ҳатоликлар билан эгаллаши;</p> <p>модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши;</p> <p>педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши;</p> <p>ўқиётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга</p>		

			баҳо бера олиши; назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
31-54	FX	"қониқарсиз" – минимал даражадаги билимларни олиш учун қўшимча мустақил ўзлаштириш и зарур	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; илмий терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий мантиқий хатоларга йўл қўйса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.	2	Қони қарсиз
0-30	F	"мутлоқ қониқарсиз" – тўлиқ қайта ўзлаштириш и лозим	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий ва қўпол мантиқий хатоларга йўл қўйса ёки умуман жавоб бермаса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса ёки умуман бажармаса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.		

ЯКУНИЙ НАЗОРАТ (ЯН)

ЖНга ажратилган кредитларни тўлиқ тўплаган талаба ЯНга киритилади. ЯНда талабанинг билим, амалий кўникма ва малакалари модулнинг умумий мазмуни доирасида баҳоланади. ЯН модуль бўйича ўқув машғулотлари тугаганидан сўнг ўтказилади. ЯН да саралаш балини (55 балл) йиға олмаган талаба ЯН дан ўтмаган ва модулни ўзлаштирмаган деб ҳисобланади (ЖН да кредитни тўлиқ йиққан бўлса ҳам). Таълим муассасаси ректорининг буйруғи билан ички назорат ва мониторинг бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида якуний назоратни ўтказиш жараёни даврий равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари

бузилган ҳолларда, якуний назорат натижалари бекор қилинади ва якуний назорат қайта ўтказилади.

Касаллиги сабабли якуний назоратни топшира олмаган талабаларга факультет декани фармойиши асосида, ўқишни бошлаганидан сўнг икки ҳафта муддатда топширишга рухсат берилади.

Семестр якунида якуний назоратда саралаш балидан кам балл тўплаган талаба академик қарздор ҳисобланади.

Академик қарздор талабаларга семестр тугаганидан кейин қайта ўзлаштириш учун бир ой муддат берилади. Шу муддат давомида модулни ўзлаштира олмаган талаба факультет декани тавсиясига кўра белгиланган тартибда ректорнинг буйруғи билан талабалар сафидан четлаштирилади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, модул бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) аъзодан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув бўлими ҳамда ички назорат ва мониторинг бўлими томонидан назорат қилинади.

5. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

5.1. Асосий адабиётлар.

1. Акилов Ф.А., Бегалиев У.Э., Мухтаров Ш.Т., Мирхамидов Ж.Х. Урология. Дарслик. – Тошкент. Абу Али Ибн Сино. 2011 й.

5.2. Қўшимча адабиётлар.

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. 2016 й. Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигининг “O’zbekiston” нашриёт матбаа ижодий уйи.
2. Шевцов И. П. Неотложная урологическая помощь в практике военного врача. Учебник. - Москва. Воениздат. 2018 г.
3. Пушкарё Д.Ю. Урология. Учебник, 2-е издание. - Москва. ГЭОТАР-Медиа, 2017 г.
4. Аляев Ю.Г., Глыбочко П.В., Пушкарё Д.Ю. Урология. Российские клинические рекомендации. - Москва. ГЭОТАР-Медиа. 2015 г.

5. Смирнов А.В., Добронравов В.А., Румянцев А.Ш., Каюков И.Г. Острое повреждение почек. Учебное пособие. - Москва. ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство». 2015 г.
6. Глыбочко П.В., Аляев Ю.Г. Урология. Учебник, 3-е издание. - Москва. ГЭОТАР-Медиа. 2014 г.
7. Громов А.И. Ультразвуковое исследование предстательной железы. Учебник. - Москва. ШИКО. 2014 г.
8. Воскресенский Г.Д. Урология. Учебник. - Москва. Государственное издательство. 2013 г.
9. Smith & Tanagho's. General Urology. 18-th edition. – 2013 y.
10. Танаго Э., Маканич Д. Урология по Дональду Смиту. Перевод с англ. - Москва. «Практика». 2005 г.
11. Лопаткин Н.А. М. Урология. Учебник для студентов медицинских институтов. - Москва. Медицина. 2004 г.

5.3 Интернет сайтлари

www.tma.uz.

www.medscape.com

www.uro.ru

www.uroweb.ru

www.uroweb.org

www.medbook.com.

<http://ziyonet.uz/ru/> Ўзбекистон таълим портали.

<http://www.med-edu.ru/> Шифокорлар учун таълим портал.

<http://www.childsurgery.ru/> Европейское общество детских хирургов.

<http://eduportal.uz/rus/info/information/schoolinfo/> Ўзбекистон информацион таълим портали.

УРОЛОГИЯ, БОЛАЛАР УРОЛОГИЯСИ МОДУЛИ СИЛЛАБУСИ

Тўлиқ номи	Урология, болалар урологияси		
коди:	Кредит ҳажми: 2 Шундан: ЖН – 2 кредит: ЯН – 0 (мажбурий)	Модул ўтилиш даври: 9 - семестр	ECTS value: 5
Таълим йўналиши	5510200 – «Педиатрия иши»	4 босқич бакалаврлари	
Модулнинг давомийлиги	6 кун		
Ўқув соатлари	Жами соат:	72	
	Шунингдек:		

хажми:	маъруза	8
	амалий машғулот	10
	клиник укув амалиёт	18
	мустақил таълим	36
Ўқув модулининг статуси	Клиник модуллар блоки	
ОТМ номи, манзили		
Кафедра номи		
Мазкур курснинг ўқитувчилари ҳақида маълумот	Лекторлар Ф.И.Ш. Амалий машғулот ўтказувчиларнинг Ф.И.Ш.	E-mail: E-mail:
Машғулот вақти ва жойи		
Модулнинг мазмуни	Урология, болалар урологияси модули давомида катталарда ва болаларда кенг тарқалган урологик касалликларини оддий ёки асоратли кечишларини ўрганишга, диагностикасига, даволаш усулларига, шунингдек профилактика ва реабилитациясига бағишланган. Модулда урология амалиётида кўп кузатиладиган касалликларни ўргатиш, кўникма ва малакани шакллантириш.	
Пререквизитлар	Биология, гистология, нормал анатомия, нормал физиология, биохимия, топографик анатомия, оператив хирургия ҳисобланади.	
Постреквизитлар	Урология, болалар урологияси модули барча клиник модуллари учун назарий замин бўлиб хизмат қилади.	
Модулнинг мақсади	Урология, болалар урологияси модулини ўқитишнинг асосий мақсади соғлиқни сақлаш тизимининг бирламчи бўғинида фаолият кўрсатувчи умумий амалиёт шифокори педиатрини мустақил равишда иш юритиш жараёнида уй, поликлиника ва кундузги шифохона шароитида катталарда кўп учрайдиган турли хирургик касалликларда диагностика ва даволаш муолажаларини тўғри танлаш, режали операциялар ўтказиш муддатларини белгилаш, стационаргача бўлган даврда зарур даво муолажаларини ўтказиш, беморни стационарга етказиш, шошилиш ва фавқулоддаги ҳолатларда тез тиббий ёрдам кўрсатиш, шунингдек, профилактика, диспансер назоратини ташкил қилиш ва реабилитация тадбирларини ўтказишга ўргатиш, кўникма ва малакани шакллантиришдир.	
Модулнинг вазифалари	Тиббий-биологик ва бошқа модуллар билан интеграцияси асосида назарий билим ҳамда амалий кўникмаларга эътибор бериш, квалификацион тавсиянома регламентига мос ҳолда, мустақил ишлаш кўникмаларини ривожлантиришдан иборатдир.	

Модул бўйича талабалар билими, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар	<p>Модул якунида</p> <p>Талаба тасаввурга эга бўлиши керак:</p> <p>–Тинчлик даври фавқулодда вазиятлар ва уруш даврида босқичма-босқич давлаш вақтида хирургик ёрдам ташкиллаштиришнинг асосий принципларини;</p> <p>–Ўқотув қуролдан жароҳатланишнинг пайдо бўлиш сабаби ва механизмларини, улар диагностикаси ва даволашнинг хусусиятлари.</p> <p>–Замонавий ўқотув қурол, ёқик, қушма, кўплаб, комбинацияланган жароҳатларининг пайдо бўлиш хусусиятлари, кечиши ва диагностикаси.</p> <p>–Жароҳат инфекциясининг, травматик ва куйиш шокиннинг, узок муддат эзилиш синдромининг, хар-хил локализацияли жароҳатларнинг клиник белгиларини, диагностика, профилактика ва даволаш усулларини.</p> <p>Талаба билиши керак:</p> <p>- Жарроҳлик жароҳатларнинг этиологияси, патогенези, таснифи, клиник кўриниши, ташхиси ва дифференциал диагностикаси;</p> <p>–Тиббий эвакуатсия босқичларида тиббий саралаш, жарроҳлик ёрдамини кўрсатиш тартиби асосларини;</p> <p>Талаба бажара олиши керак:</p> <p>- касаллик сабабини топиш, хавфли ҳолатларда бемор ахволининг оғирлигини баҳолаш бирламчи шифокор ёрдамини кўрсатиш ва келгуси тиббий ёрдами тактикасини аниқлаш, беморни лаборатория ва бошқа инструментал усуллардан фойдаланилган ҳолда клиник текшириш, клиник диагноз қўйиш, беморнинг ёши, касалликнинг патогенетик ва индивидуал хоссаларини ҳисобга олган ҳолда даво тактикасини аниқлаш;</p> <p>–Жанговар хирургик травмада тиббий саралаш ўтказишни.</p> <p>–хар-хил локализацияли хирургик травмаларда биринчи шифокоргача ва биринчи шифокор ёрдамини кўрсатиш.</p>
Таълим бериш усуллари	Маъруза, амалий машғулотлар, клиник ўқув амалиёт
Таъминот	Видеоматериаллар, презентациялар, компьютер дастурлари, дарсликлар, тарқатма материаллар, тестлар, вазиятли масалалар, ўқув қўлланмалар.

Ўқитиш натижалари:

Модулни яқунлаганда талаба билади:

- сийдик-танасил аъзоларининг анатомияси, физиологияси ва фаолиятлари;
- урологик касалликлар семиотикаси;
- буйраклар касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;
- қовуқ касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;
- простата беzi касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;
- уретра касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;

– ёрғоқ аъзолари касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;

– олат касалликлари диагностикаси, даволаш ва профилактикаси;

Булар билан бир қаторда бакалавр:

– урологик касалликларнинг этиологияси, патогенези, эпидемиологияси, морфологияси, клиникаси, клиник ва лаборатор-инструментал ташхислаш мезонлари, оқибати, асоратларини;

– турли ёшга, жинсга ва ижтимоий-профессиял гуруҳларга мансуб шахсларда урологик касалликларнинг ўзига хос кечишини;

– умумий амалиёт шифокори томонидан бажариладиган ташхислаш ва даволаш чора-тадбирларини;

– соғломларга, ўзига хос хавф-хатарларга мойиллиги бўлган ҳамда ўзига хос эҳтиёжлари бўлган шахсларга ва турли масалаларда мурожаат қилган беморларга индивидуал профилактик ёрдами кўрсатишни;

– жарроҳлик йўли билан даволашга кўрсатма ва қарши кўрсатмаларни;

– жарроҳлик йўли билан даволаш усуллари ва улар натижасида ривожланиши мумкин бўлган асоратларни;

– урологик касалликларни тўлиқ ва тўғри ташхислашни;

– урологик касалликларни самарали даволаш, реабилитация ва профилактика тадбирларини тўлиқ амалга оширишни;

– айрим ўткир патологик ҳолатларни аниқлаш ва даволашни;

– беморни тор мутахассисга ёки муассасаларга тўлиқ даволаниш учун ўз вақтида ва беҳатар юборишни амалга оширишни;

Модулни яқунлаганда талаба бажара олади:

– буйракларни пайпаслаш ва тукиллатиш симптоми;

– қовуқни пайпаслаш ва перкуссия қилиш;

– простата безини тўғри ичак орқали бармоқ билан текшириш;

– қовуқни эластик катетер ёрдамида катетерлаш;

– дренажларни парвариш қилиш;

– умумий клиник таҳлиллар натижаларни изоҳлаш;

– сийдик ажратиш тизими аъзоларининг рентгенологик текшириш натижаларини изоҳлаш;

– ультратовуш натижаларини изоҳлаш

